

Barcelona, arquitecturas de una ciudad.

*Ciudad invitada de honor
en la Bienal Internacional
de Arquitectura de Buenos Aires.*

**Del 9 al 20
de octubre de 2017**

Barcelona, ciutat convidada d'honor a la Biennial Internacional d'Arquitectura de Buenos Aires

La ciutat de Barcelona és la ciutat convidada d'honor a la Biennial Internacional d'Arquitectura de Buenos Aires, que se celebra del 9 al 20 d'octubre a la Usina del Arte de la capital argentina. Aquesta Biennial se celebra des de 1985 i s'ha convertit en un dels esdeveniments més importants de la regió, pionera de les Biennals de Llatinoamèrica i reconeguda dins de la trilogia més rellevant, juntament amb la de Venècia i São Paulo.

Dins d'aquest marc, Buenos Aires es converteix en un espai de diàlegs culturals entrecreuat, conferències d'arquitectes de renom a nivell mundial i exposicions que situen a l'arquitectura en un primer plànol de debat.

Amb motiu de la presència de Barcelona a la Biennial Internacional d'Arquitectura de Buenos Aires com a ciutat convidada d'honor, l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Ramon Llull han organitzat un programa de conferències i una exposició, que inclou un programa acadèmic, i que tindran lloc a la Usina del Arte. A més d'aquesta representació oficial, Barcelona tindrà presència en altres espais culturals de la ciutat a través d'un extens programa d'arts escèniques i *workshops*.

El fil conductor de l'exposició i les conferències que la capital catalana exposarà a Buenos Aires, així com el programa acadèmic que acompanyarà aquestes accions, serà Barcelona Arquitectura, Ciutat Patrimoni, el projecte que està desenvolupant l'Ajuntament per posar en valor l'arquitectura i el patrimoni de la ciutat. La participació catalana presentarà un concepte de patrimoni que va més enllà de la protecció històrica i té per objectiu destacar l'indubtable valor que l'arquitectura, l'espai públic i el paisatge urbà suposen per a la societat. Així, l'Ajuntament donarà a conèixer les polítiques que s'estan duent a terme en aquest àmbit, tant des de la vessant de la preservació i el coneixement com des de la intervenció i les noves actuacions.

EXPOSICIÓ BARCELONA, ARQUITECTURAS DE UNA CIUDAD

L'exposició presenta l'arquitectura des de la percepció ciutadana a través dels projectes de la cooperativa de vivendes La Borda, el conjunt d'equipaments de Fort Pienc, la restauració del Turó de la Rovira, la rehabilitació de la fàbrica Fabra i Coats i els habitatges per a gent gran de Torre Júlia, exemples de les sintonies i complicitats que es generen de la interacció de l'arquitectura i l'arquitecte amb la ciutadania. El recorregut expositiu no pretén explicar l'arquitectura de Barcelona sinó el diàleg que estableix aquesta disciplina amb l'associacionisme i cooperativisme de la ciutat. L'exposició està comissariada pels arquitectes David Aceves i Juan Carlos Ariel Cavilli i l'artista visual Toni Casassas.

Tots els projectes tenen en comú l'economia de recursos i una sensibilitat particular davant els materials i els usos col·lectius. El disseny expositiu que proposen els comissaris recull aquesta austeritat: una plaça inicial com a punt de trobada entre Buenos Aires i Barcelona que condueix el visitant a una gran estructura en forma de cub de fusta i a una gran taula que configura l'espai de lectura i d'activitat acadèmica. A l'interior del cub s'hi projecta un audiovisual que recull testimonis d'arquitectes i veïns dels projectes exposats i presenta a l'espectador una Barcelona diferent. L'exterior de l'estructura recull documentació i informació de cada projecte.

1. TORRE JÚLIA

2006 (projecte), 2009-2011 (obra)
Arquitectes: Sergi Pons, Pau Vidal i Ricard Galiana

La Torre Júlia, al barri de La Prosperitat, és una arquitectura que resol un programa social prioritant l'ús d'espais comunitaris. L'enclavament, que articula quatre barris entre vies i avingudes de circulació importants, requereix de la tipologia de torre, repensada per adaptar-se a l'ús de vivenda tutelada de lloguer per gent gran en un terreny exigü. L'alineació de la torre entra en sintonia amb la direcció del terreny que acollirà unes futures piscines públiques. La idea és agrupar l'edifici en tres comunitats, cadascuna amb un espai de reunió de doble altura a l'aresta de la torre i perceptible a la façana. Els arquitectes van pensar els eixos de cada planta com espais de socialització.

2. COOPERATIVA LA BORDA

2017-2018
Arquitectes: La Col està formada per Arnau Andrés, Eliseu Arrufat, Ari Artigas, Carles Baiges, Anna Clemente, Lali Daví, Cristina Gamboa, Ernest Garriga, Mirko Gegundez, Laura Lluch, Lluç Hernández, Pol Massoni, Jordi Miró, Núria Vila.

La Borda neix en el context de les mobilitzacions de Can Batlló com una cooperativa de barri, dirigida a promoure la vivenda en règim de cessió d'ús. Per a la cooperativa d'arquitectes LaCol ha estat essencial la participació dels usuaris reals de La Borda en tot el procés, disseny, materialització i ús. LaCol i La Borda es compeneten al màxim en un laboratori de transformació social i veïnal. La visió d'ambdues cooperatives és la d'incentivar la vida comunitària i un sistema constructiu sostenible, apostant per la fusta i un dispositiu mediambiental que funciona como hivernacle, aportant calor a l'hivern. A l'estiu el sobreescalfament s'evita fent evacuar la calor a manera de xemeneia per una ventilació superior. El projecte es finança mitjançant l'economia solidària, la banca ètica i aportacions d'entitats i persones individuals.

3. FORT PIENC

2001-2003
Arquitecte: Josep Llinàs

El barri, comenta la seva associació de veïns, es considerava a si mateix com la Ventafocs de l'Eixample per l'absència absoluta d'equipaments. L'Ajuntament va considerar molt positiva la idea de l'Associació de Veïns del Fort Pienc de concentrar una residència per a gent gran, un centre cívic amb biblioteca i una llar d'infants, i va executar el projecte afegint al complex un mercat i un centre de secundària. El singular punt de partida de l'edifici fou concebre'l com una plaça, avui en dia centre identitari del barri. L'èxit aconseguit a Fort Pienc va fer que l'Ajuntament repliqués la mateixa idea a altres projectes de la ciutat. Després d'anys de reivindicacions socials i d'efectiva dignificació del barri, es produeix la paradoxa de la gentrificació.

4. TURÓ DE LA ROVIRA

2011

Arquitectes: Jansana, De la Villa, de Paauw
Arquitectes, AAUP Jordi Romero Associats

El projecte se centra en la recuperació de la memòria del paisatge. El Turó de la Rovira forma part de la «Serra dels tres turons», àrea protegida i pulmó de la ciutat. L'espai, antigament abandonat i residual, és transformat en un excepcional mirador sobre la ciutat. La proposta busca conservar les restes de la bateria antiaèria republicana que defensava Barcelona durant la guerra civil. Alhora, es pretén preservar un segon estrat, conegut popularment com «el barri dels canons», les barraques que es van instal·lar a partir dels anys cinquanta i foren enderrocades l'any 1989. El projecte pretén evidenciar també una tercera capa més antiga d'explotació agrícola del turó. Es tracta d'un paisatge en procés de descomposició i reforça aquesta idea l'ús del ferro i el formigó desactivat, materials que mostren el seu desgast.

5. FABRA I COATS

2011

Arquitectes: Manuel Ruisánchez i Francesc Bacardit

La mobilització ciutadana dels Amics de la Fabra i Coats i altres entitats del barri va donar fruits quan amb certes complicitats institucionals (especialment del Museu d'Història de Barcelona) es va aconseguir pressionar a l'Ajuntament perquè comprés tot el recinte i així poder aturar l'enderrocament de l'antiga fàbrica. Amb la rehabilitació de la nau central es van restaurar els volums originals per tal de privilegiar una visió primigènia de la fàbrica, construïda a partir de l'any 1910. La intenció de recuperar la memòria domina tot el projecte, auster i contingut pel que fa a la introducció de nous elements per posar en relleu el pas del temps. El projecte, còmode amb un pressupost reduït, habilita els espais als usos d'una fàbrica de creació i a les diverses necessitats d'artistes visuals, músics, ballarins...

DISSERTACIONS A LA BIENNAL

El programa de conferències, *Barcelona, arquitectures d'una ciutat*, proposa una aproximació a l'arquitectura des del valor que aquesta té com a patrimoni dels ciutadans i ciutadanes. Barcelona ja no parla d'urbanismes clàssic, sinó de l'arquitectura urbana, canviant les eines per situar el focus del suport urbà de la ciutat en la vida dels seus veïns i veïnes.

10 d'octubre, Usina del Arte

- **Daniel Mòdol. *Barcelona, Arquitectura d'una ciutat.***

En l'arquitectura urbana tenim l'eina que ens ha de permetre combatre la desubicació del món digital que ens refereix del lloc on vivim. Mantenir i potenciar la consciència col·lectiva sobre la necessària qualitat dels espais on desenvolupem la nostra vida ens permetrà reconèixer les nostres identitats urbanes i decidir, entre tots, com les hem de mantenir i fer evolucionar.

- **Mar Santamaria. *10 maneres (possibles) com Barcelona podria desaparèixer.***

Barcelona podria arribar a desaparèixer com tantes altres ciutats, malgrat haver aconseguit millores evidents i transformacions de gran envergadura en les darreres dècades. Quines lliçons podem aprendre de Barcelona i la seva (possible) desaparició?

- **Adrià Goula. *Re-edificar.***

Es parlarà sobre l'acció de tornar a edificar sobre allò existent, reprendre un projecte i refer-lo de dalt a baix. La intersecció de dues èpoques, dos programes, dues tecnologies i dos arquitectes. Un encreuament en el mateix espai i temps de destrucció i construcció, de demolició i muntatge.

- **Oscar Guayabero. *La ciutat com a espai de felicitat.***

El concepte de "la felicitat" lligat a la ciutat. Abans el carrer era poc més que un tràmit entre la feina i la llar, entre la compra i les gestions. La idea de passejar, assumida ara com a part del consumisme, era llavors revolucionària. L'obertura d'espais "passejables" es convertiria en espais d'expressió i, per tant, espais de visualització de conflictes.

- **Ramon Faura Coll. *L'altra arquitectura (preguntes des d'una casa-museu).***

Es planteja la pregunta de com es desenvolupa la vida en una casa-museu. La radical transformació demogràfica de la ciutat no sembla haver generat una altra arquitectura. Barcelona es segueix explicant a si mateixa amb els estereotips de sempre, com si res hagués canviat.

- **Josep Maria Montaner. *Barcelona contemporània: cultura de l'habitar i espai públic.***

La conferència parteix de la tradició residencial de l'Eixample, amb una relació massa directa entre habitatges i trànsit. La necessitat de gradients entre allò privat i allò públic ha portat a la realització de 50 jardins als interiors d'illa. El GATCPAC, amb el Pla Macià, les superilles i el redent de la Casa Bloc, van fer front a les limitacions de la ciutat històrica i l'Eixample.

12 d'octubre, Usina del Arte

- **Flores & Prats Arquitectos. *La disciplina d'allò existent. Sobre la nova Sala Beckett de Barcelona.***

Sobre el procés de transformació de la Cooperativa Pau i Justícia en la nova Sala Beckett. "Ara allò vell i allò nou funcionen plegats, en un lloc on creadors, públic, directors i alumnes es troben i on els vells fantasmes de la cooperativa de consum, encara presents, esperen l'arribada de la sala Beckett per imaginar plegats mons diferents i crear noves ficcions" expliquen els seus autors.

Més informació a la web ba17.llull.cat